

Un număr vechi 1 leu

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESARESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una însinte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

SUMAR :

Incercări economice asupra României, — Câte-va observațiuni asupra agriculturii, — de d-l Radu N. Mandrea :

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ :

Tribunalul Mehedintei s. II : Gh. I. Nebanu ș. a. cu Maria N. Zăvoianu cu o Observație de d-l D. Alexandresco. Informațiuni.

INCERCĂRI ECONOMICE ASUPRA ROMÂNIEI

Câte-va observațiuni asupra agriculturii

De cât-va timp, observăm în România un curent din partea marilor noștri agricultori, în spre schimbarea și îmbunătățirea soartei agriculturii.

Acest curent foarte lăudabil, care nu face de cât să ne probeze că cultivatorii noștri încep a-și da seamă de situația grea în care ei și țara se află, a luat de cât-va timp o direcție asupra căreia credem că ar fi bine să fim cât mai lămurii, din cauza gravelor consecințe ce le-ar putea aduce. Este vorba de atitudinea ce agrarienii au luat împotriva curentului industrial abia născut la noi. În special acum de curând a apărut un articol intitulat : «Agricultura și Industria» ⁽¹⁾, care reluând discuțiunea începută asupra direcției în spre care țara trebuie să se îndrume, se încearcă a analiza cu o deosebită pătrundere teza industrială și indică cu claritate greutățile înființării ei, precum și daunele ce populația ar putea suferi.

Autorul acestui interesant studiu ajunge la convingerea că, îndreptarea noastră către industrie, nu s'ar putea face decât cu grele sacrificii și că în astfel de condițiuni, o altă cale trebuie căutată spre scăpare. Direcția economică pe care autorul o întrevede și pe care o enunță în mod clar, este continuarea direcției agricole, transformând însă cultura extensivă în rațională, produ-

când economii, isvorul capitalurilor cu care să putem fonda, prin noi înșine, o industrie națională.

Am crezut de cuviniță să analizăm și noi condițiile și efectele transformării agrare, astfel precum ni se indică, pentru a putea să ne dăm seama, întru cât această soluție ar fi mai favorabilă țării noastre.

Primul fapt și pe care toți îl recunosc, este, că România e o țară cu o agricultură prea extensivă, agricultură care în scurt timp duce la sleirea pământului, prin faptul că lucrătorul extrage din sol cantități cât mai mari de produse, menite a merge în străinătate, fără a căuta să înlocuiască ceea ce extrage din sol.

Înainte însă de a intra în discuțiunea leacurilor ce se propun credem că n'ar fi rău, să clarificăm puțin noțiunea de *cultură extensivă*, pentru ca apoi să vedem dacă și cum această stare de lucruri ar putea fi modificată.

Prin cultura extensivă, se înțelege acea cultură care *neștiind sau neputând să-și dea seamă*, că pământul este un producător care se usează ca orî-ce materie, îl exploatează în mod rudimentar și simplu, orî îl cultivă cu mijloacele de cultură cele mai noi, extrăgând cât mai mult, nepunând însă nimic în locul materiilor extrase.

Avem deci în fața noastră două forme de cultură extensivă : una simplă rudimentară, *fruct al neștiinței*, iar a doua abusivă, rafinată, *fruct al unei civilizații prea dezvoltate*.

Prima formă de cultură extensivă, este aceea care s'a făcut până la 1830 în toate țările occidentale.

Până la acea epocă, cultura pământului era făcută numai pentru nevoile restrânse ale unei mici regiuni, nevoi foarte limitate din cauza slabei densități a populației, care fiind mai toată agricolă, nu cultiva pământul de cât pentru satisfacerea propriilor sale necesități.

Cum toate produsele de care locuitorii aveau nevoie erau lucrate chiar de către dânșii, făcând industrie casnică, producțiunea cerealelor era li-

(1) Vezi : Revista de Drept și Sociologie, numerele 5 — 6, Februarie și Martie, 1903, articolul d-lui N. D. Comșa (N. R.)

mitată numai pentru întreținerea lor. Scopul agriculturii nu putea fi vinderea în mare din cauza lipsei de deșeurii, a grelelor mijloace de transport și a inferiorității mijloacelor de cultivare.

Cultura pe care decii agricultorii o făceau, era *extensivă fără să fie abusivă*, spațiul terenurilor cultivate fiind foarte limitat, așa că sleirea pământului nu putea să se producă prin faptul că din forța lucrurilor, nevoile și mijloacele lipsind, terenurile nu erau nici-odată lucrate continuu.

Agricultura era în primul stadiu în forma patriarhală, când scopul ei nu era decât satisfacerea nevoilor casnice sau a nevoilor restrânse ale unei mici regiuni.

Această situație trebuia însă să se modifice pe măsură ce noile invenții transformau mijloacele de producție și de transport, înlocuind industria casnică prin noile centre industriale. Țările occidentale ajutate de spiritul inventiv și întreprinzător al naționalilor, precum și de capitalurile acumulate și improdective, își transformară mai curând sau mai târziu tot utiliagiul lor, producând ast-fel în interiorul țării o schimbare radicală a economiei anterioare.

În special agricultura, prin această evoluție, își vedea mijloacele de producție și deșeurile ei cu totul schimbate, așa că în mod necesar era și ea nevoită a urma calea de transformare pentru a putea fi în armonie cu noua situație.

Una din cauzele, cari au contribuit la această transformare, a fost faptul că industria a atras o parte a populației rurale către oraș, populație ce până atunci producea și consuma singură la țară, pe când în noua situație de lucrători industriali, ei deveneau numai consumatori și cu atât mai aprigi cu cât munca ce li se cerea era mai intensivă. Această transformare a populației avu ca efect să mărească cererea de produse agricole în proporție cu dezvoltarea industriei, producând ast-fel o urcare a prețurilor, urcare ce urma o cale ascendentă pe măsură ce numărul locuitorilor și remunerația muncii se mărea și densa.

În schimb însă agricultorii se vedeau tot mai lipsiți de brațe, cari acum deveneau tot mai necesare, așa că ei fură nevoiți să găsească mijloace spre a înlocui oamenii, și mai mult spre a putea extrage din pământ mai mult și mai repede, pe măsură ce cererea și valoarea produselor se urca din cauza industriei.

Și aceste mijloace au fost găsite în mașinile agricole care, grație industriei, se produceau efin, bine și repede, înlocuind cu un deosebit succes pierderile suferite de agricultură, prin atragerea brațelor în spre orașe.

Industria mai avu și un alt efect tot așa de interesant, acela de a fi mărit cererea de pro-

duse agricole, în scop de a le transforma în derivate fabricate, care prin efinătatea și calitatea lor, era incomparabil superioare produselor casnice din trecut.

Aceste produse înlocuiră într'un timp relativ scurt produsele lucrate în casă de către chiar consumatori, ceea ce avu ca efect să schimbe tot felul de trai ce exista până în acel moment, introducând noțiunea schimbului, acolo unde înainte aceleași persoane erau producătoare și consumatoare.

Populația atrasă de calitatea obiectelor fabricate, se grăbi atunci de a-și satisface noile nevoi economice, care nașteau, pe măsură ce civilizația le oferea produse mai rafinate, producând tot mai mult în scop de a cumpăra ceea ce li se oferea. În această situație, pe măsură ce cererea de obiecte fabricate se urca, industria era nevoită să mărească producțiunea, atrăgând ast-fel lucrători mai mulți și consumând materii prime mai numeroase.

Această consumație de materii prime, produse ale pământului, se urca, precum vedem, pe măsură ce industria se desvolta, sau mai bine pe măsură ce necesitățile și civilizația se împrăstiau, așa că cererea către agricultori de produse agricole urma o cale ascendentă, proporțională cu această mișcare, făcând să se urce valoarea produselor agricole la niște prețuri la cari nimeni nu s'ar fi putut aștepta.

Desvoltarea industriei avu decii ca efect mărirea consumației agricole, ridicarea prețurilor, și ca consecință, mărirea producțiunii și mărirea rentabilității pământului. Prin noua situație ce se înfățișa, agricultorii trebuiră și densii să și schimbe sistemul de producție, fie pentru a mulțumi noile nevoi născute prin distrugerea industriei casnice, fie mai cu seamă pentru a satisface cerințele crescânde ale unei populații lucrătoare tot mai numeroasă, și în fine pentru a întreține noua industrie cu produsele ce ea era menită să transforme.

În același timp și pe măsură ce industria progresează, sistemele de transport erau revoluționate, mijloace efine și rezezi erau oferite producătorilor spre a-și transporta produsele, înlesnind ast-fel transacțiunile și schimbul în locuri depărtate.

Această transformare avu în special o deosebită influență asupra agriculturii, căci de unde până atunci scopul ei era limitat, de-odată, prin industrie și căile ferate, agricultura se înalță spre a deveni complementul acestei evoluții, permițând și oferind consumației cât de depărtate producțiunea solului ei, producând un schimb intern tot mai intens și mai rentabil, între materiile prime și produsele fabricate. Pe măsură decii ce consumația creștea și valoarea produselor se

urca prin vinderea depărtată, scopul agriculturii se modifica, așa că și mijloacele de producție, sistemele de cultivare, trebuia să sufere schimbări pentru a satisface noile cerințe ale producției industriale. Cum valoarea produselor și deci rentabilitatea solului se urca pe măsură ce industria se desvolta, iar cum cererea de produse agricole devenea din ce în ce mai puternică, agricultorii se îngrijiră a ajuta pământul spre a putea face față nouilor cerințe, fără ca productibilitatea lui să poată fi înriurită prin o exploatare abusivă. Din faptul că agricultorii profitați de o urcare cu totul neașteptată a rentei pământului lor, nu le veni greu a întrebuița o parte din acel câștig, repet neașteptat, spre a reda pământului sub diverse forme materiile extrase din el, și ast-fel să-l mențină și să-l amelioreze în vederea cererii tot crescândă a consumației.

Cum industria avea ca efect să producă capitaluri noi și deci să efienească banii, și cum tot ea oferea în condiții deosebit de avantajoase îngrășăminte, sub formă de rămășițe la început, sub formă de fabricate chimice la urmă, cultivatorii implântău în țarină tot mai multe materii, știind că cerințele consumației și deci valoarea produselor aveau să meargă tot crescând. Iată cum, prin o intimă legătură a dezvoltării consumației și a eftenirii banilor, a putut să nască agricultura rațională, cultură mai scumpă ca cea din trecut, dar rentabilă față de noile cerințe și de urcarea valorii produselor.

Trebue deci să conchidem că cultura rațională n'a fost o cultură care a luat naștere prin ea însăși, ea n'a fost de cât produsul unei transformări generale în economia țărilor.

Cu cât veniturile pământului se urcau, pe atât cultivatorii găsea resurse noi spre a menține solul în stare de a face față nouilor cerințe, necăutând a lua tot ce pământul putea să le dea, mulțumindu-se cu o parte a câștigului nou, rezervând restul spre a întreține capitalul, făcând as-fel o cultură metodică, iar nu abusivă.

Noile descoperiri de transport n'aură însă ca rezultat de a menține un schimb numai în interiorul țărilor, ele aură ca efect să producă și un schimb între națiuni, schimb mult mai complex și a căror efecte aură rezultate mult mai curioase.

Prin noua expansiune a industriei, țările europene orientale fură atrase de produsele industriei străine, așa că ajutate de mijloacele noi de transport, se grăbiră a face un schimb între producția lor agricolă și produsele industriale din Occident.

Încetul cu încetul nevoile creștea pe măsură ce popoarele se civilisau, iar cum prețurile produselor agricole urmau o evoluție identică, aceste

țări, ajutate de noile mijloace de transport, își îndreptară munca către cultura agricolă care devenea foarte productivă, exploatând pământul în un mod tot mai abusiv, urmând ast-fel *in o singură direcție* frigurile de producție și de consumare ce băntuia în acel moment în Europa.

Această exportatie era datorită și faptului că industria noastră casnică dispărând prin același processus petrecut în străinătate, produsele industriale înlocuind cele casnice, era o nevoie tot mai mare de importații manufacturate spre a înlocui golul produs. Nepreparați fiind pentru noua evoluție, eram incapabili a urma aceeași cale, adică transformarea industrială, așa că în imposibilitate de a ne apăra față de curentul occidental, noi n'am putut de cât să suferim consecințele, distrugerea economiei casnice ce exista, fără a putea întocmi și noi cumpăna occidentală, care era marea industrie. În această stare, am profitat de ceea-ce posedam mai bun, agricultura, pentru a o îndrepta pe calea care ni se părea mai atrăgătoare, fără să ne dăm seamă de consecințe. Ceea-ce e deci caracteristic e faptul, că pe când în Occident industria mare înlocuind pe cea mică, a avut ca rezultat o evoluție a producției interne menită a mări producția generală a țării, din contră, schimbul internațional avu ca efect la noi, distrugând mica noastră industrie, să ne rupă în același timp și armonia rudimentară ce există până atunci, transformându-ne în o țară cu economie unilaterală, făcându-ne o țară pur agricolă, situație cu atât mai imperfectă, cu cât toată producția și deci toată vitalitatea noastră *nu depinde de voința individului, ci de forțele naturei*.

Prin mijloacele întrebuințate de țările occidentale spre a și plasa produsele lor inferioare cât mai repede, țara noastră fu absolut revoluționată și îmbătătită, doritoare a ajunge îndată la nivelul țărilor occidentale, departe de a fi urmat deci dezvoltarea lentă economică ce țările occidentale, au urmat, bază absolut necesară pentru a garanta stabilitatea fundamentului social economic față de noile invențiuni și de noile transformări. Și urmând mai departe, cum țara era doritoare de a-și schimba situația cât mai repede, datoriile mari trebuia să nască, dar cu dobânzi relativ mari; așa că și din această cauza tendința de a cultiva tot mai mult, trebuia să meargă crescând.

Iată deci, că pe când schimbul intern în țările occidentale avu ca efect să producă o evoluție îmbunătățitoare în toate ramurile, dar în special în agricultură, care prin noile cerinți evolua spre o cultură mai perfecționată, mai rațională; *din contra*, schimbul internațional avu ca efect de a transforma în special țara noastră, puțin civilizată până atunci și cu o economie internă res-

trânsă, în o țară cu economie unilaterală agricolă prea extensivă și prea abusivă.

Pe când, deci, industria în țările occidentale avu ca efect să îmbunătățească pământul prin îngrășăminte ce le furnisa *direct* prin rămășițele de la fabrici și indirect prin eftinirea și înmulțirea capitalurilor; *din contra*, aceeași industrie avu ca efect să producă în țările noastre o sleire a pământului care nu era lucrat de cât în scop de a produce cât mai mult și mai eftin, spre a plăti importanța produselor manufacturate.

Avem deci în fața noastră două moduri de cultură extensivă, care însă nu se aseamănă de cât cu numele, **prima** pe care am expus-o nefiind de cât întâiul pas al agriculturii, țările trăind în mod simplu cu nevoi mici și cu producție restrânsă, pe când **a doua** nefiind de cât o formă de cultură care nu este de cât un rezultat nenorocit al civilizației introduse prea repede, în niște țări nepreparate și neajunse încă în stadiul economiei industriale complexe.

Conchidem deci, că Europa ne presintă în prezent o dublă evoluție a economiilor naționale, rezultat al revoluțiunii industriei și a mijloacelor de transport.

În adevăr, *pe când unele țări*, grație dezvoltării lor sociale, au putut să profite de acest curent transformând toate mijloacele lor de producție, evoluând deci de la economia rudimentară complexă la cea industrială complexă, centrul de gravitate al economiei lor rămânând tot în interior, menținându-și ast-fel libertatea economică; *din contra*, *țările din Orient*, și mai cu seamă România, nefiind preparate pentru noua evoluție, se modificară cu totul în altă direcție, căci de unde până atunci aveam o economie simplă dar completă a noastră, toate mijloacele de producție fiind în țară, sub noul curent industrial noi evoluaram în spre un singur mijloc de producție, devenind tributarii Occidentului pentru tot restul, așa că centrul nostru de gravitate în loc să mai fi rămas în interior, s'a transportat în Occident. De atunci țările agrare gravitează ca niște sateliți în jurul Europei occidentale, depinzând în totul de producție și de consumația externă, în loc să depinză de nevoile și mijloacele lor interioare.

Naște acum întrebarea, să știm care ar fi modul de scăpare, și a vedea dacă cu vechea întocmire agricolă mai putem să ne menținem față de cele două elemente ce se presintă în momentul de față: *tendința țărilor spre protecționism pentru favorisarea agriculturii naționale și slăbirea pământului nostru din cauza exploatărei nenorocite*.

În un precedent articol ⁽²⁾ am încercat să arătăm

⁽²⁾ A se vedea «Situția economică în România», în *Curierul Judiciar* No. 33, din 4 Mai 1903, (N. R.)

calea pe care o găsim necesară pentru salvarea țării; vroom azi să încercăm a analiza soluția pe care agrarienii vor să ne-o arate. Ei susțin, că agricultura trebuie transformată, făcând o cultură mai rațională, care să îmbogățească țara, producând economii, sursa capitalurilor, cu care atunci numai vom putea să ne formăm o adevărată industrie mare națională.

Să vedem dacă și cum o cultură rațională s'ar putea întocmi, care ar fi consecințele unei ast-fel de transformări, și dacă o îmbogățire a țării ar fi de prevădut pe calea ce ni se indică.

În situația noastră actuală, baza pe care noi ne-am stabilit valoarea pământului și deci toată economia țării, începe să se arate cât este de problematică, din faptul că nesciutorii a condițiilor de cultură, noi nu ne dădeam seamă că productivitatea puternică a pământului nu putea fi de cât o fază trecătoare, a cărui sfârșit e cu atât mai apropiat, cu cât cultura se face mai excesiv.

Prin noua cultură ce ni se indică, totul trebuie transformat, baza evaluărilor noastre preschimbată, și ast-fel întreaga economie națională îndreptată în spre o altă cale, căci la această consecință ne conduce cultura științifică.

În adevăr, prin cultură rațională se înțelege acel mod de a cultiva, care are de scop a reda pământului materiile extrase, sau cel puțin care se încearcă a odihni pământul la epoce determinate, spre a conserva în acest mod puterea lui de fertilitate.

Ni se presintă deci în fața două culturi raționale: una mai intensivă, cea-l'altă mai rudimentară, amândouă conduse însă de acelaș principiu: *menținerea fertilității solului la acelaș nivel*.

Aceste culturi au deci ca consecință o limitare a venitului pământului, provenind fie din cauza îngrășămintelor care se pun în pământ, fie din cauza limitării solului exploatabil la o porțiune, restul rămânând a se odihni, cultură, repet, absolut rațională, având în vedere că ea nu s'a născut de cât pe măsură ce valoarea produselor agrare se urca prin cerințele industriale, permițând agricultorilor fie de a opri o parte a câștigului absolut net ce le venea, spre a-l întrebuința în îngrășăminte, fie de a rezerva o parte a solului spre a se odihni.

Observând acum țara românească, suntem nevoiți a ne întreba care din aceste două moduri de cultură s'ar putea aplica la noi? Să fie cea mai perfecționată, aceia întrebuințând îngrășăminte pentru conservarea și forțarea solului? Este foarte greu de crezut. În adevăr, această cultură cere, precum am spus, două condiții absolut indispensabile: punerea de capitaluri eftine la dispoziția agricultorilor, căci

În caz contrariu agricultura n'ar putea fi rentabilă, și oferta de debușuri cât de întinse cu prețuri ridicate, căci alt-fel producția n'ar putea fi vîndută din cauza scumpetei costului de producție. Dacă privim condițiile în care țara se află, lipsită de ori-ce capital, silită fiind a exporta toată producția, de a suferi decî costul transportului, a intermediarilor, lupta cu concurența continentelor noi, și considerând mai cu seamă tarifele întocmite de Statele occidentale *tocmai spre a proteja agricultura lor scumpă și pe care noi voim s'o încercăm*, cred că e lesne de priceput că o ast-fel de experiență, n'ar putea fi de cât o întreprindere cu totul dăunătoare.

În această stare, este învederat că nu putem să ne întoarcem privirile de cât în spre al doilea sistem mai rudimentar, dar mai adaptat marelui proprietăți, ast-fel precum e constituită în România. Acest sistem consistă în a împărți pămîntul exploatabil în secțiuni, din care numai unele să fie exploatate, iar restul să fie lăsate în stare de pășune, spre a se odihni.

Prin această măsură se pune capăt culturii extensive, a abuzării pămîntului, forțându-l a da maximul de producție cu minimul de cheltueli, și se înlocuiește cu un sistem de rotație a terenurilor exploatabile, lăsând două treimi din pămînt ca pășune și nelucrând de cât o treime.

Primul rezultat ce ni s'ar înfățișa, dacă am adopta acest sistem, ar fi o micșorare a terenului cultivat, așa dar o micșorare a producției noastre de grâne, iar în schimb o mărire a pășunelor.

Această măsură va avea de rezultat ca venitul pămîntului să scadă în mod simțitor, de oare-ce nici-odată prin pășune n'am putea înlocui pierderea ce am suferi prin limitarea terenului cultivabil.

În adevăr, pentru a face o creștere de vite pe terenuri scumpe, cum e cazul la noi, aceasta n'ar putea fi în adevăratul sens rentabil, de cât atunci când consumația internă fiind destul de puternică, valoarea cărnei ar fi mai urcată.

O creștere de vite cere capitaluri și debușuri serioase, precum e și cu cultura grânelor; or, aceste condițiuni ne lipsesc cu totul în interior, așa că suntem nevoiți a ne adresa la debușuri externe. În această situație trebuie să căutăm a ne îndrepta producțiunea către Occident, sau în spre Austria, țară vecină industrială și decî mare consumatoare de produse. Agrarieni vin și ne spun că exportarea s'ar putea face în această țară, care fiind alăturată, costul de transport pentru noi ar fi cu totul redus, oferind decî agricultorilor prețurile cele mai favorabile pentru producția lor.

Cu părere de rău, suntem siliți însă a răspunde că exportarea în Austria este cu totul problema-

tică, dat fiind cheltuelile și sacrificiile ce Ungaria le-a făcut pentru desvoltarea acestei culturi, capitaluri ce ar deveni puțin rentabile față de concurența noastră.

În aceste condițiuni, exportarea noastră nu se poate face de cât în țările occidentale, și atunci profitul nostru ar deveni foarte slab, avînd în vedere că vom avea de luptat cu continente producătoare, care se află încă în starea pastorală, și cari sunt decî în stare a vinde în condițiuni mai eftine de cât noi, considerând valoarea pămîntului și densitatea populației României. Dar mai mult, creșterea de vite va fi puțin productivă nu numai din condițiile enumerate, dar și din o altă cauză:

Pentru ca pășunile să poată servi la o cultură serioasă de vite, ele cer unele condițiuni climatice absolut indispensabile, și în special o temperatură constantă, dulce și umedă, pentru ca iarba să fie bogată și grasă în tot timpul, condițiune absolut necesară, pentru ca vitele să poată crește și îngrășa bine numai cu nutreț natural. Or, tocmai aceste condițiuni ne lipsesc cu totul; clima noastră este defavorabilă pășunelor, vîntul și frigul iarna, și seceta cumplită vara, fac ca nutrețurile noastre să fie inferioare, cauză pentru care și vitele noastre nu se pot desvolta (*).

Din acest motiv foarte important, vitele noastre vor fi tot-d'a-una inferioare ca cantitate și ca calitate, factori de primul ordin și cari vor înrîuri ori-ce exportare serioasă. În aceste condițiuni, pășunatele nu ne mai rămân de cât ca un mijloc de întreținere a solului, iar nu ca un mijloc de producțiune.

Resultatul acestui sistem de cultură rațională va fi decî, o micșorare a producției pămîntului, o înfrînare a culturii abusive, și ca consecință o micșorare a veniturii sau mai bine zis o limitare a rentei, care în situația actuală mai există la noi, cu toată eftinirea produselor agricole, numai din cauza exploatării absolut ruinătoare, care compensează micșorarea prețurilor.

Cu cultura ce facem, agricultorii, lucrînd cât mai mult spre a balansa pierderile ce le suferă din scăderea valorii grânelor, extrag din pămînt sub formă de rentă atît fructele cât și capitalul, pe cînd *din contră* cu cultura ce voim să intro-

(*) Și pentru a ne convinge de acest fapt, n'avem de cât să privim vitele noastre bovine originare cele mai bine selecționate, și vom fi nevoiți a constata că aceste vite nu posed de cât o osatură foarte desvoltată, în schimb însă carnea le lipsește cu totul. Aceiași transformare se observă și la vitele ce se importă, care în afară de câte-va localități privilegiate unde se mențin, în tot restul țării se poate repede constata cum degenerază, cu toată grija ce li se dă, tinzînd să se apropie către tipul bouului nostru, mărindu-se, oasele desvoltându-se, pierzînd însă rotunjimea formelor și bogăția de carne ce caracterizează vita bună.

ducem, vom fi nevoiți a limita producțiunea, spre a lăsa pământului odihna necesară spre a'și recăpăta materiile extrase.

Care vor fi consecințele acestei transformări?

Primul efect ce această măsură ar avea, va fi, precum am încercat a arăta, o slăbire a producțiunei, o micșorare a rentei pământului și ca rezultat o efitinire a valorii pământului. Budgetele proprietarilor vor suferi o puternică transformare, din faptul că toate evaluările lor vor fi micșorate, așa că e lesne de prevăzut o criză agricolă cu mult mai gravă ca aceea ce am suferit.

Cum toate pământurile sunt înglodate în datorii cu interese mari, care în timpul când s'au făcut nu erau în disproporție față de veniturile mari și de evaluarea excesivă a pământului, aceste datorii vor deveni în noua situație cu totul împovărătoare, luând cea mai mare parte a venitului moșiilor.

Proprietarii în mare parte vor fi siliți să'și vândă moșiile ori creditorii le vor vinde silit, așa că în scurt timp o ofertă prea mare de pământuri se va produce pe piața noastră, care fiind închisă capitalurilor străine, nu va putea găsi cumpărători de cât pe niște prețuri cu totul inferioare.

De alt-fel această criză se desinează deja de pe acum, căci n'avem de cât să analizăm valoarea pământului spre a constata scăderea notabilă a valorii sale, din cauza micșorării venitului datorită micșorării debușeurilor în exterior, precum și obosirii pământului. N'avem de cât să privim budgetele agricultorilor, pentru ca să ne convingem că deja situația actuală devine împovărătoare, cu toate că continuăm calea începută de a extrage și venit și capital din pământ. Trebuie să ne întrebăm atunci ce va deveni situația proprietarilor dacă și-ar impune o micșorare a rentei solului lor?

Dar dacă am adopta aceste reforme sunt de prevăzut și alte consecințe, mai generale. În adevăr, România fiind o țară pur agricolă, o micșorare a producției va avea ca efect o slăbire a venitului general al țării, o micșorare a exploatării și deci ca consecință o diminuare a importărilor, adică a obiectelor de cari noi actualmente nu ne mai putem lipsi.

Această slăbire a afacerilor ar avea ca efect o restrângere a comerțului, a întregii vieți sociale economice a țării; produsele manufacturate s'ar rări și deci ar suferi o urcare a valorii, așa că putem prevedea o dezvoltare notabilă a mizeriei și a proletariatului, consecințele unei crizi generale.

Pe de altă parte Statul, și-ar vedea și el veniturile lui scăzând pe măsură ce exportăția s'ar

micșora, căci pe de o parte moșiile vor trebui să fie ușurate de impozitele grele ce le apasă și care nu vor mai fi în raport cu venitul rațional, iar pe de altă parte veniturile sale indirecte ar scădea, pe măsură ce bogăția generală și importările s'ar micșora.

În acest mod, veniturile diminuând, și cum și Statul e și el înglodat în datorii, ale căror interese nu scad prin micșorarea veniturilor sale, guvernele vor fi nevoite din nou a face economii acolo unde se va mai putea, micșorând lefurile, încetând afacerile întreprinse, limitându-și budgetul la ultima expresie.

Prin aceste măsuri funcționarii ar sărăci și mai mult, comerțul s'ar ruina cu desăvârșire, așa că toată evoluția noastră socială-economică în spre civilizație ar fi înrădăcită. Și toate acestea numai din cauză că individul și Statul și-au evaluat averile pe baza unui venit artificial, a unei rente ce nu putea dura de cât un scurt timp, căci nu provenea de cât din o prea repede expansiune a industriei care nu găsea în interiorul țării lor toate materiile necesare, și din o fertilitate a solului nostru care nu fusese exploatat încă.

Acum însă, dacă ne reîntoarcem privirile în afară, vedem o restringere a industriei care evoluase prea repede, și în schimb o dezvoltare a agriculturii naționale, care, pentru a propăși, este protejată cu taxe vamale care împiedică intrarea și schimbul liber ce exista până acum, dezvoltând din nou schimbul intern, care la un moment fusese sdruncinat prin expansiunea prea mare a industriei.

Și mai departe, dacă privim continentele de dincolo de Atlantic, dispunând de terenuri și capitaluri imense, și observăm cu ce repeziciune acaparează toate piețele libere ale Europei, nevoiți suntem să prevestim o scădere progresivă a prețurilor, cu atât mai repede cu cât agricultura chimică în Europa se va perfecționa mai curând și cu cât produsele americane vor ocupa mai repede piețele de debușuri europene. Naște atunci întrebarea: ce soluție e de admis când noi abia acum ne deșteptăm, acum când tendința fatală este tot în spre o restrângere a afacerilor, o restrângere a transacțiilor exterioare și deci în spre o înjosire a valorii produselor agricole?

Agrarienii vin și ne propun agricultura rațională, uitând că dacă s'a format în streinătate, aceasta nu se datorește de cât urcării prețurilor, grație industriei, care permitea ast-fel o cultură tot mai rațională.

Dar a concepe înființarea la noi a unei ast-fel de culturi, fără a avea nici una din condițiile cerute, ci din contra tocmai în un moment când valoarea grinelor scade, este un lucru greu de

conceput, de oare-ce ne-am găsi într'o condiție tocmai contrarie cu situația țărilor industriale când ele și-au transformat agricultura.

Iată pentru ce soluția industrială se prezintă acum ca singura soluție posibilă, care la intervale diferite s'a prezentat în toate țările, pe măsură ce ele se desvoltau și se civilisau, pentru a le putea reda independența de care aveau nevoie.

Câtă vreme industria mare n'a existat, agricultura a rămas în forma sa rudimentară, pe măsură însă ce marea industrie se desvolta, producând o cerere mai mare și o urcare a prețurilor, cultura agricolă a trebuit să intre în noua fază a culturii raționale mai scumpă, dar care nu putea produce o limitare a câștigului din cauza prețurilor ce mergeau tot în urcare și care compenseau capitalurile băgate în pământ.

Această dublă evoluție s'a petrecut pretutindeni, căci n'avem de cât să ne aruncăm privirile asupra țărilor occidentale pentru a ne convinge că o țară cu cât este mai industrială, cu atât posedă o agricultură mai perfecționată.

A concepe însă o cultură rațională, când nu posedăm factorul esențial: *industria*, care să ridice prețurile, să atragă capitaluri și deci să micșoreze interesele, și ast-fel să compenseze cheltuielile agricultorilor, este un lucru cu atât mai greu de înțeles cu cât țara este ajunsă la un grad de cultură mai rafinată și în o situație financiară mai dezastruoasă. Agrarienii cu programul lor, vor să continuăm situațiunea aceasta excepțională, depinzând de cererea și de oferta străinătății, când tocmai ea vine acum de ne arată cât de problematică este această soluție.

Trebue să nu uităm că experiența trecutului trebue să ne serve ca criteriū în casuri asemănătoare, și acum România se află ajunsă tocmai în perioada în care ea nu mai progresa, nu se mai poate civiliza de cât dacă se dă agriculturii complementul său rațional: *industria*, care ast-fel unite să producă armonia și independența necesară dezvoltării noastre ulterioare.

Iată rezultatul la care vroiam să ajung, când am prevestit necesitatea ca țara să se îndrume în spre industrie. Noi n'am luat această soluție fără a cunoaște greutățile ce aveau de întâmpinat, ci am luat-o ca fiind absolut necesară spre a scăpa țara, făcând-o independentă de arbitriul străinătății, asigurând agriculturii mijloace pentru a eși din situația în care se află, fiind deci indispensabilă pentru a rezolva criza actuală, așa ca ori cât de grele ar fi sacrificiile ele totuși se impun, când este vorba de a salva țara întreagă de la pericolul unde merge.

Radu N. Mandrea

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

TRIBUNALUL JUDEȚULUI MEHEDINȚI, s. II

Audiența de la 19 Martie 1903

Președenția D-lui AL. ANASTASIU, Judecător

Gh. I. Nebunu ș. a. cu Maria N. Zăvoianu ș. a.

Sentință civilă No. 87

Dotă.—Inzestrarea fetelor de către frați sub legiuirea Caragea.—Cuantumul zestrei.—Dacă era reglementată de lege.—Aprecie suverană a judecătorilor.—Foile de zestre ale sătenilor.—Dacă se puteau face și verbal.—(Art. 333, 335 și 341 din Regulamentul organic; art. 6, partea IV, cap. II din legea Caragea).

1. După dispozițiunile legii Caragea, lege sub care fetele nu veniau la moștenirea părinților lor, frații erau obligați să mărite pe surorile lor după persoane de considerațiune și să le înzestreze conform cu pozițiunea socială și averea de care ei dispuneau.

In ceea-ce privește porțiunea din avere cu care trebuiau înzestrate fetele, legea neregulamentând nimic, aceasta rămânea o chestiune de apreciere a instanțelor judecătorești.

2. Sub imperiul codului Caragea și a Regulamentului organic, foile de zestre ale locuitorilor săteni se puteau face și verbal fără să fie nevoie de act scris sau transcripțiune pentru imobile.

Tribunalul deliberând,

Având în vedere apelul făcut de Gheorge I. Nebunu din com. Tehomiri și Vasile I. Nebunu din com. Miculești contra cărței de judecată a Judecătoriei Cloșani No. 504/901 (*) pronunțată între dênșii cu sora lor Stanca Răducan Carlăonți, acum decedată și reprezentată prin ficele sale Maria N. Zevoianu, Floarea Const. Floarea Ceușescu și Ioana Const. Cucu din Miculesci.

Având în vedere susținerile părților și cartea de judecată apelată;

Având în vedere că obiectul acestui proces ast-fel după cum s'a intentat și modificat la prima instanță, este acțiunea ce s'a intentat de Stanca Răducan Carlăonți, autoarea intimatelor, contra fraților săi Gheorghe I. Nebunu și Vasile I. Nebunu, spre a fi obligați să 'i dea zestrea ce i se cuvine ei în averea părintească, compusă din o curea de 24 stj. moșie la apus și 20 stj. la răsărit, situată în com. Miculești, hotarul Cioranu și care valorează 2000 lei;

Având în vedere că apelantul Gheorghe Nebunu a declarat că nu mai stăruiește în apel pentru că s'a împăcat cu intimatele, iar cel-l'alt apelant se opune la pretențiunea numitelor intimatate pentru motive: I) Că după legea Caragea numai copii moșteneau, iar fetele numai se înzestrau, și tatăl părților Ion Ivan Nebunu murind în timpul legii Caragea, muma intimatelor nu putea veni la moștenire; II) Că dênșa a fost și înzestrată încă de la 1863 și, pe lângă aceasta, la 1865, a făcut o învoire cu frații săi (apelanții), prin care declară mulțumire pe dota constituită, de 4 stj. moșie și alte lucruri și banii ce i s'au mai dat la 1863, dîcînd că nu 'și mai rezervă nici un fel de pretențiune; III) Că apelantul are dobîndită și prescripțiunea cea mare de

(*) A se vedea publicată în *Curierul Judiciar* din 1902 No 42, p. 350, însoțită de observația Director. nostru, d-l D. Alexandresco.

30 ani începând de la 1865, promulgarea noului Cod civil, până la intentarea acțiunii;

Având în vedere că intimatele, la rîndul lor, obiectează susținând că mama lor de și a primit o porțiune oare care din averea părintească, însă aceasta nu este în raport cu poziția ei și averea rămasă de la părințele Ion Nebunu, și deci, trebuie a i se completa porțiunea ce li s'ar cuveni conform legii Caragea, neexistând o foaie de zestre în formă;

Având în vedere că, după dispozițiunile legii Caragea, obligațiunea fraților era: 1) să mărite pe surori după persoane de considerațiune, și 2) de a le înzestra conform cu pozițiunea socială și averea de care dispuniau;

Având în vedere că din actele depuse de apelanți și mărturisirea făcută de mama intimatelor la interogatoriu ce i s'a luat la judecătoria de pace, se constată că dînsa a primit din averea părintească o vacă, o salbă de 30 sfanți și 4 stj. păm., avere care nu poate fi considerată de cât ca zestre, ea ne avînd dreptul de a moșteni;

Avînd în vedere că nu se poate obiecta, că de oare ce nu există un act dotal scris și legalizat în regulă, mama intimatelor n'a fost înzestrată și că apelanții nu și-au îndeplinit obligațiunea impusă de legea Caragea în această privință,—pentru că, după dispozițiunile art. 333, 335 și 341 Regulam. organic și art. 6, partea IV, cap. II legea Caragea, foile dotale ale locuitorilor sătenii să puteau face și verbal, fără să fie nevoe de act scris sau transcripțiune pentru imobile;

Avînd în vedere că motivul invocat că averea ce s'a dat zestre nu este în raport cu averea părintească. este iarăși neîntemeiat, de oare ce, legea neregulamentînd porțiunile cu cât au să fie înzestrate fetele, aceasta rămîne o chestiune de apreciere a instanțelor judecătorești;

Că, în speță, rezultînd că mama intimatelor a fost înzestrată încă de la 1863 cu averea sus citată, tribunalul găsește că apelanții și-au îndeplinit obligațiunea ce le impunea legea Caragea, care nici nu prevede ca fetele să ia părți egale cu copii în succesiune;

Că ast-fel, în fața celor expuse, apelul, în ce privește pe Vasile I. Nebunu, găsindu-se întemeiat, tribunalul urmează a-l admite;

Pentru aceste motive, redactate de d-l supleant Ar. Marinescu, Tribunalul, admite de fondat apelul etc.

(ss) Al. Anastasiu. Ar. Marinescu.

Grefier (s) I. M. Jiroveanu.

Observație. — Examinînd cartea de judecată a judecătoriei ocolului Cloșani, asupra căreia a intervenit sentința tribunalului de Mehedinți ce publicăm astă-zi, am arătat origina dispoziției Codului Caragea, după care fetele nu veniau la moștenirea părinților, în concurență cu frații lor, cari luau toată averea, cu îndatorirea însă de a înzestra pe surorile lor, chiar din propriul lor avut. Nu vom mai reveni deci astă-zi asupra acestei dispoziții, împrumutată de la Codul Ipsilant, care se găsește și în India, în legile lui Manu⁽¹⁾, ci vom dice numai câte va cuvinte în privința celor-l-alte puncte decise de tribunal.

Codul Caragea mulțumindu-se a pune principiul, fără a-l reglementa, este necontestat că zestrea ce frații erau datorii să dea surorilor lor varia după averea lăsată de părinți, pe care o împărțiau numai

(1) Veđi *Curierul Judiciar* din 2 Iunie 1902, No. 42.

frații, sau după starea acestor din urmă, când ei însăși înzestrau pe surorile lor din propria lor avere.

În cât privește al doilea punct decis de tribunal, nu mai încapem îndoială că, în dreptul nostru anterior, contractul matrimonial nu era un act solemn.

«Tocmelile judecătorești se fac, dice art. 1616 din Codul Calimach, și *neinscris* (2), însă înainte cel puțin a trei martori vrednici de credință». Aceeași soluție era admisă și sub Codul Caragea (3); căci, sub ambele legislațiuni, formalitatea transcrierei, introdusă la 1832, prin Regulamentul organic al ambelor țări, era privitoare, ca și astă-zi numai la interesul terțiilor. De aceea s'a și decis de nenumărate ori că o convențiune matrimonială, încheiată sub legea veche, poate astă-zi, între părți, fi dovedită prin martori, conform principiilor de atunci (4).

Așa dar, transcrierea foilor dotale prescrisă atât de Regulamentul organic al Moldovei (anexa lit. T) cât și de acel al țării românești (art. 332 urm.), fiind cerută, ca ori ce publicitate, numai în interesul terțiilor, aceste contracte nu erau, în privința părților supuse la nici-o formalitate (5).

S'a decis că efectul lipsei de publicitate a actului dotal după Regul. organic, era ca femeea să fie considerată, față de terții, ca neavînd dotă. Imobilul cuprins în actul dotal rămînea însă în patrimoniul sîu, cu titlu de exoprică sau parafernă (6).

Aceeași soluție a fost admisă și în dreptul actual, în privința transcrierei speciale prevădută de art. 708 și 710 Pr. civ., care trebuie să se facă la domiciliul bărbatului (7).

Toate aceste dovedesc un lucru, pe care l'am spus mai sus, și anume: că ori ce măsură de publicitate, luată atât de legea veche cât și de cea nouă, e privitoare numai la interesul terțiilor (8), și ca atare, interesează ordinea publică.

D. Alexandresco

INFORMAȚII

Atragem deosebită atențiune a cititorilor noștri asupra interesantului studiu «Incercări economice asupra României» ce d-l Radu N. Mandrea a început a publica în numărul de față.

Studiul d-sale va cuprinde o serie de căle-va articole, care, nu ne îndoim că, vor fi foarte bine gustate de cititori.

—x—

A apărut: **Observațiuni asupra descreșterii populațiunii Românești** de d. *Constantin Langa*, fost primar și deputat al orașului Iași (Iași, tipografia școlii Academice).

- (2) Cpr. L. 6, Cod., *De dotis promissione*, etc. 5, 11.
 (3) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1903, No. 12. Cas. rom. Bulet. 1890, p. 1372 și *Dreptul* din 1891, No. 1.
 (4) Veđi t. VII a Coment. noastre, p. 244 și t. VIII, p. 69.
 (5) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1902, No. 41.
 (6) Cas. rom. Bulet. S-a 1, 1877, p. 220 și Bulet. 1881, p. 710
 (7) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 54.
 (8) Cpr. Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 26 Iunie 1903, No. 48.